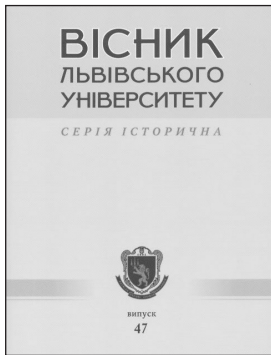

"Вітання та побажання в культурній уяві" на книгу Пьотра Ковальського "Віншувальники і вітальники. Нарис комунікативної історії вітання" (Вроцлав, 2010. - 256 с.), показує зміну світу символічних сенсів, їх надзвичайно палімпсестний характер. У рецензії "Індіанський алфавіт, або індіанці від а до я" Александра Яновська відзначила докладний характер дослідження Лешека Міхаліка "Енциклопедія племен індіанців Північної Америки. Люди, культура, історія, сучасність" (Краків, 2009. - 335 с.), де показано культурне багатство корінних мешканців Північної Америки.

Підготувала Ірина ФРИС

Вісник Львівського університету. Серія історична. - Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - Вип. 47. - 421 с.

До наукового збірника, публікації якого згруповано у три рубрики - "Статті та повідомлення", "Матеріали" та "Рецензії та огляди" - включено статті, повідомлення, огляди та рецензії з актуальних проблем української етнології. У нау-

ковий обіг введено чимало невідомих або ж маловикористовуваних джерельних матеріалів.

До першої рубрики "Статті та повідомлення" увійшли такі статті: "Співпраця Василя Доманицького з Науковим товариством імені Шевченка у Львові" М. Глушка; "Юліян Буцманюк - великий майстер релігійного живопису" М. Лозинського; "Етнографічні дослідження побуту робітників України в 50-х - 60-х рр. ХХ ст." С. Макарчука; "Толока як відробіткова рента у господарствах великих землевласників" Р. Гарнавського; "Поселення Старосамбірщини" Г. Рачковського; "Традиційне житлобудівництво Західного Полісся (особливості та динаміка розвитку)" Р. Радовича; "Дай, Боже, в добру пору, в добрий час..." (традиційні уявлення українців про час на матеріалах будівельної обрядовості)" Р. Сілецького; "Народні гігієнічні

знання і повір'я, пов'язані з народженням і вихованням дитини (за матеріалами з сільського побуту Карпат)" Р. Дарміць; "Хліб у весняній обрядовості українців" Л. Герус; "Поліське бортництво як галузь традиційних чоловічих знань (друга половина ХІХ - ХХІ ст.)" І. Несен; "Демонологія Кременеччини" В. Галайчука; "Традиційні уявлення бойків про душі померлих людей (за польовими матеріалами)" Н. Левкович; "Традиційні уявлення опілян про уроки та "урекливіх" Б. Кузьмінської.

У статті Михайла Глушка "Співпраця Василя Доманицького з Науковим товариством імені Шевченка у Львові" (С. 6-16) йдеться про знайомство В. Доманицького з М. Грушевським, В. Гнатюком, І. Франком та іншими діяльними членами НТШ у Львові, співпрацю вченого з першим всеукраїнським академічним осередком, членство уродженця Звенигородського краю у Товаристві та його наукові здобутки. Залишивши після себе наукові дослідження з української історії, літературознавства, бібліографії та інших наук, він також прилучився до видання низки праць із фольклористики та етнології, а саме: "Посмертних писань Митрофана Дикарева з поля фольклору й міфології", "Народного календаря у Ровенському повіті Волинської губернії" тощо.

Мар'ян Лозинський у публікації "Юліян Буцманюк - великий майстер релігійного живопису" (С. 17-21) розглянувши постать і творчу спадщину відомого іконописця Юліяна Буцманюка, який належить до видатних українських художників-монументалістів початку ХХ ст. Його твори станкового та монументального малярства займають почесне місце в історії українського мистецтва. Ю. Буцманюку належать чимало робіт, серед яких: "Св. Йосафат" та "Св. Василій Великий", що зберігаються у Львівській національній галереї мистецтв, розпис Жовківської Василянської церкви.

У праці "Етнографічні дослідження побуту робітників України в 50-х - 60-х рр. ХХ ст." (С. 22-34) Степана Макарчука проаналізовано й узагальнено досвід етнографів у вивченні побуту українських робітників у 50-х - 60-х рр. ХХ ст., зокрема громадського життя, сімейних відносин, житлових умов, якості їжі, культури одягу. Простежено вияви традиційних форм духовного життя у побуті робітників, сімейної та календарної обрядовості, вплив на народні традиції комуністичної ідеології та радянської дійсності.

Незважаючи на те, що багато явищ суспільного життя, труднощів побуту прикрашали суголосно з духовною атмосферою періоду, все ж, досвід тогочасних етнографів може бути корисним для дослідників сучасності.

У статті *“Толока як відробіткова рента у господарствах великих землевласників”* (С. 35–48) Романа Тарнавського йдеться про толоку як відробіткову ренту та добровільне виконання робіт, переважно косовиці та жнив, у господарствах великих землевласників на теренах Південно-Західного історико-етнографічного регіону України в XIV–XIX ст. На основі переважно актових джерел проаналізовано початки адаптації толоки як звичаю взаємодопомоги до потреб феодалного господарства; виділено та охарактеризовано специфічні особливості толоки як різновиду відробіткової ренти, зокрема те, що вона відбувалася на *“панській ставі”*.

Григорій Рачковський, досліджуючи *“Поселення Старосамбірщини”* (С. 49–67) проаналізував соціальні типи, динаміку розвитку та кількісні зміни числа поселень у межах сучасного Старосамбірського району Львівської області. У XIX – на початку XX ст. на визначенні статусу поселень суттєво позначався брак єдиних критеріїв класифікації населених пунктів. Однак зміни у кількісному співвідношенні різних соціальних типів поселень не вповні відображають загальні тенденції процесів, що відбувалися у зазначений час. В офіційній документації поселення з незначною кількістю дворів, як правило, подавали як частини села, поблизу котрого вони знаходилися. Розвиток поселень Старосамбірщини значною мірою характеризувався особливостями, властивими для інших українських земель.

Роман Радович, вивчаючи *“Традиційне житлобудівництво Західного Полісся (особливості та динаміка розвитку)”* (С. 68–110), розглянув традиційне житлове будівництво на території Західного Полісся. Увагу звернено, зокрема, на особливості системи планування, техніки та технології зведення стін, кутівих з'єднань, конструкції стелі та даху, системи опалення тощо. Виявлено загальнополіські та специфічні риси місцевого будівництва. Встановлено зв'язок основних типологічних ознак житла Волинського Полісся з відповідними комплексами Підляштя та заходу Полісся Білорусі. Локалізовано територію поширення основних ознак, притаманних західнополіському житлобудівництву.

Статтю *“Дай, Боже, в добру пору, в добрий час...”* (традиційні уявлення українців про час на матеріалах будівельної обрядовості) (С. 111–127) Романа Сілецького присвячено традиційним уявленням українців про час. На матеріалах народної будівельної обрядовості показано його ритуально-символічну нерівноцінність. Розглянуто народну семантизацію часу: року, днів тижня, пори доби, положення сонця на небосхилі, фаз місяця тощо. Виявлено її зв'язок з дохристиянськими уявленнями та церковним християнським календарем.

Народження та виховання здорових дітей у сільському побуті Карпат, стверджує Роман Дармиць у статті *“Народні гігієнічні знання і повір'я, пов'язані з народженням і вихованням дитини (за матеріалами з сільського побуту Карпат)”* (С. 129–146), споконвіку було і є дуже важливою функцією кожної сім'ї. Виконуючи її, горяни керувалися народними гігієнічними знаннями і повір'ями, що й становить предмет нашої розвідки. Народні гігієнічні знання, повір'я і обряди, пов'язані з народженням та вихованням дитини, поєднують у собі позитивні емпіричні знання й ілюзорно-фантастичні уявлення, народну традицію і життєвий досвід народу. Народні знання у поєднанні з повір'ями, обрядами, звичаями, своєрідними повчаннями-пересторогами зумовили появу низки охоронних та профілактичних заходів, що відповідають раціональним вимогам гігієни. Вже при самім народженні дитини підпадає під вплив традиції, що регулює спосіб того, як дитину приймати, як перший раз купати, в яких зіллях, у що одягати, як виховувати і яких при цьому гігієнічних правил дотримуватися. Багатий досвід у цій частині гігієни мали українці. Характерною рисою народного дитинознавства у сільському побуті Карпат була турбота про охорону та зміцнення здоров'я дитини.

У статті *“Хліб у весняній обрядовості українців”* (С. 147–178) Людмили Герус виявлено та проаналізовано факти ритуального застосування хліба у весняних обрядах українців періоду XIX – початку XXI ст. Хліб розглянуто як важливий символ аграрної культури землеробських народів, який концентрує язичницькі та християнські світоглядні уявлення. Авторка виділила найзначущі типи хлібних виробів: *“жиляники”*, *“хрести”*, *“жайворонки”*, паска, *“драбинки”*, *“божі онучі”* та інші, – які характеризуються виразними візуальними ознаками, роз-

криває їх конкретні функціональні вияви в обрядах та місце у світогляді українців, знаходить паралелі в обрядовій практиці європейських народів і, зокрема, слов'ян.

Метою статті Ірини Несен "Поліське бортництво як галузь традиційних чоловічих знань (друга половина XIX - XXI ст.)" (С. 179-197) є вивчення поліського бортництва як традиційної чоловічої галузі, що в регіоні має тривалу історію. На основі архівних джерел і польових матеріалів авторка досліджує статус пасічника на Поліссі як складне і багатовекторне явище, у якому поєдналися численні уміння, навички, сакральні знання і навіть риси характеру. Пасічники тут традиційно становили спільноту, що існувала на засадах фахової взаємодопомоги та народної звичаєвості. Поліське бортництво є прикладом симбіозу життєдіяльності селян і бджіл, що регулював місцевий екологічний баланс.

У статті "Демонологія Кременеччини" (С. 198-240) Володимира Галайчука комплексно висвітлено традиційні демонологічні уявлення та вірування Кременеччини. На основі головно польових матеріалів подано відомості про таких персонажів, як чорт, "безгірні покійники", домовик, перелесник, про персоніфікації хвороб, про різні категорії чародіїв і "непростих" людей тощо. Широке залучення відомостей із дотичних ділянок обрядовості дозволило докладно охарактеризувати уявлення про посмертну долю людини, обереги щодо вагітних та немовлят, застороги і приписи, пов'язані з народним будівництвом та ін. Визначено, що палітру демонології Кременеччини, як і в усій Україні, формують поліваріантність віри у потойбічне існування душі й вірування про так звану "нечисту силу", які часто є генетично пов'язаними.

У дослідженні Надія Левкович "Традиційні уявлення бойків про душі померлих людей (за польовими матеріалами)" (С. 241-257) автор на основі зібраного польового етнографічного матеріалу проаналізувала значний масив інформації, пов'язаний з уявленнями бойків про народження дитини, забезпечення її від зловорожих дій зі сторони всілякого роду "нечисті": від наслання хвороб, зурочення, підміни; охарактеризувала традиційні уявлення українських горян про тих демонологічних персонажів, які генетично пов'язані з душами померлих дітей. Установлено, що посмертна доля душі дитини залежала від багатьох чинників - здебільшого від того, чи дитина померла недоношеною, чи була

страчена матір'ю, померла одразу після народження чи дещо пізніше, уже скуштувавши материнського грудного молока (адже саме останній фактор первісно впливав на "грізність" дитини). Саме тому померлі діти після смерті могли стати самостійними демонічними персонажами ("страдчатами") або ж поповнювати ряди майже всіх категорій "нечистої сили".

Працю "Традиційні уявлення опілян про вроки та "урекливих" (С. 258-266) Божени Кузьмінської написано на основі зібраних авторкою на Опіллі польових матеріалів. У ній розглянуто традиційні уявлення опілян про так звані "вроки". Указано на особливу роль у поширенні вроків окремих людей, які через певні свої властивості є їхніми провідниками, а також на природу цих властивостей. Наведено способи превентивної протидії врокам та "скидання вроків" за допомогою вогню, води, вербальних магічних формул тощо.

Д р у г у рубрику "Матеріали" склали такі публікації: Михайла Глушко "Весілля у селі Дубрівці Баранівського району Житомирської області" (С. 268-343); Володимира Галайчука, Святослава Пилипчука, Романа Сілецького "Весілля у селі Сапанові Кременецького району Тернопільської області" (С. 344-364); Володимира Галайчука "З особистого архіву Адама Фішера: великодня обрядовість Бойківщини та Поділля у записках Калістрата Добрянського і Г. Танчаковської" (С. 365-377); Михайла Матійчука "Традиційні техніки покриття дахів на Бойківщині" (С. 378-397).

В останню т р е т ю рубрику "Рецензії та огляди" включено дві рецензії Степана Макарчука. Перша стосується книги Г. Кожолянка "Етнографія Буковини" (Чернівці: Золоті литаври, 1999. - Т. 1. - 384 с, іл.; 2001. - Т. 2. - 424 с, іл.; 2004. - Т. 3. - 392 с, іл.) (С. 398-407). Другий відгук написано на книгу Романа Кіся "Фінал Третього Риму. Книга друга. Осторонь Азії" (Львів: Літопис, 2007. - 506 с.) (С. 408-417).

Підготував Ігор ГУНЧИК

Автореферати

Оверчук О. Л. Теоретико-методологічні засади фольклористичної діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.07 – фольклористика. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2013.

У дисертації здійснено комплексний аналіз фольклористичної діяльності Південно-Західного відділу РГТ з урахуванням сучасних методик проведення історико-географічного дослідження. Огляд наукової та науково-публіцистичної літератури засвідчив різний ступінь вивченості в українській фольклористичній персоналії цієї наукової інституції другої половини XIX ст. Простежено передумови заснування академічної установи; вивчено соціально-політичні, історичні чинники формування наукових і просвітницьких пріоритетів пасіонаріїв української гуманітаристики. Висвітлено основні етапи діяльності Відділу та його роль у становленні української фольклористики як науки. Зосереджено увагу на головних принципах роботи Південно-Західного відділу РГТ: фіксації фольклорних текстів шляхом польових досліджень, збереженні його у фольклорних збірниках, теоретичному вивченні фактологічного матеріалу та оприлюдненні його результатів на наукових форумах. Здійснено комплексний аналіз методологічного інструментарію, застосованого Південно-Західного відділу РГТ, зокрема аналітичного та системного методів, що відкрило нові можливості інтердисциплінарних студій для наступних поколінь фольклористів.

Публікації:

1. Останній етап діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства // Література. Фольклор. Проблеми поетики. 36. наукових праць. – К., 2000. – Вип. 7. – С. 75–82.

2. Погляди Івана Франка на походження народної пісенності // Літературознавчі студії. 36. наукових праць. – К., 2002. Вип. 2. – С. 222–226.

3. Наукова спадщина М. О. Максимовича в контексті наукових завдань Півден-

но-Західного відділу РГТ // Літературознавчі студії. 36. наукових праць. – К., 2004. – Вип. 11. – С. 301–306.

4. Міжнародний контекст наукової діяльності Павла Чубинського. Київський міжнародний університет // Вісник (Літературознавчі студії). 36. наукових праць. – К., 2005. – Вип. 7. – С. 364–372.

5. Павло Чубинський – зачинатель контекстуального напрямку у вітчизняній фольклористичній // Література. Фольклор. Проблеми поетики. 36. наукових праць. – К., 2007. – Вип. 29. – С. 95–101.

6. Дослідження наукової діяльності Південно-Західного відділу Російського Географічного Товариства в історичних джерелах // Література. Фольклор. Проблеми поетики. 36. наукових праць. – К., 2009. – Вип. 32. – С. 317–322.

7. До історії фіксації та дослідження думного епосу (на матеріалах “Записок Південно-Західного відділу РГТ”) // Література. Фольклор. Проблеми поетики. 36. наукових праць. – К., 2010. – Вип. 34. – С. 304–309.

8. Аналітичний підхід у створенні системи фольклорних явищ (на матеріалі діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства) // Література. Фольклор. Проблеми поетики. 36. наукових праць. – К., 2011. – Вип. 35. – С. 398–404.

9. Теоретичні засади формування української традиції фольклористичних студій у діяльності Південно-Західного відділу Російського географічного товариства // Editions Institut Culturel de Solenzara. Paris – France. Etudes Ukrainiennes transdisciplinaires. Українські міждисциплінарні студії. – С. 207–222.

Циганик М. І. Фольклористична діяльність Якова Головацького. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.07 – фольклористика. – Львівський національний університет імені Івана Франка, 2013.

Проаналізовано фольклористичну спадщину Я. Головацького, зокрема особливості його збирацької діяльності, погляди на уснословеснознавство. Висвітлено внесок дослідника у наукову й організаційну діяльність “Руської трійці”, з’ясовано роль

ученого в західноукраїнському культурно-мудрому відродженні, які розглянуто крізь призму наукових контактів Я. Головацького з українськими та зарубіжними вченими передусім із фольклористичних питань. Визначено роль фольклору й фольклористики в контексті діяльності Я. Головацького як професора Львівського університету. Проаналізовано його записи та дослідження фольклорної прози. Всебічно висвітлено історію формування та наповнення збірника "Народные песни Галицкой и Угорской Руси", погляди ученого на особливості пісенних жанрів української усної словесності, їхню поетику. З'ясовано роль і значення збірника "Народные песни Галицкой и Угорской Руси" у контексті розвитку української фольклористики та його рецепції.

П у б л і к а ц і ї:

1. Яків Головацький в оцінці І. Франка // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – Вип. 55. – С. 209–215.

2. Яків Головацький та його участь у "Русалці Дністровій" (крізь призму наукового бачення Івана Франка) // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – Вип. 58. – С. 205–211.

3. Яків Головацький в інтерпретації Філарета Колесси // Мова і культура. (Науковий журнал). – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – Т. 161 "VII". – Вип. 15. – С. 127–132.

4. Фольклорні записи корифеїв "Руської трійці" у збірнику Якова Головацького "Народные песни Галицкой и Угорской Руси" // Народознавчі зошити. – 2013. – № 1. – С. 12–22.

5. Збірка Якова Головацького "Народные песни Галицкой и Угорской Руси": історія укладання // Мандрівець. – 2013. – № 1 (103). – С. 44–48.

6. Байки Езопа в перекладах Я. Головацького // Міфологія і фольклор. – 2011. – № 2 (9). – С. 19–30.

Карбашевська О. В. Народна балада в контексті українсько-британських фольклорно-літературних взаємин кінця XVIII–XIX століть: поетика, типологія. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеці-

альністю 10.01.07 – фольклористика. – Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів, 2013.

Дисертація є першою спробою в українській фольклористиці комплексного дослідження поетики й типології народної балади в українсько-британському форматі з урахуванням літературних взаємин кінця XVIII–XIX ст. У роботі на основі порівняльного розгляду поетики української та британської фольклорної балади, виявів фольклоризму й фольклоризації баладно-пісенної творчості українських і британських поетів-романтиків кінця XVIII–XIX ст. встановлено типологію й самотність української та британської народної й авторської балади. Окреслено перегуки між українським, британським, американським баладно-пісенним фольклором. З'ясовано британські фольклорні впливи у формуванні української поезії XIX ст.

П у б л і к а ц і ї:

1. Староанглійські балади в художній інтерпретації Івана Франка // Вісник Прикарпатського університету. Філологія. – 2000. – Вип. V. – С. 185–192.

2. Генеза драми Вільяма Шекспіра "Венеціанський купець" та її рецепція Іваном Франком // Сучасний погляд на літературу: Збірник наукових праць. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2002. – Вип. 8. – С. 58–65.

3. Етнововний зміст фантастичних та містичних мотивів народних шотландських балад Середньовіччя // Мова і культура. Науковий щорічний журнал. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – Вип. 8. Том VI. Частина 2. Художня література в контексті культури. – С. 36–41.

4. Художня своєрідність циклу балад про Робін Гуда // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. – 2005. – Вип. IX–X. – С. 45–53.

5. Ієрархія жанрів у британській літературі XII–XV століть: еволюція розвитку у мовно-історичному контексті // Сучасні дослідження з іноземної філології. Збірник наукових праць. – Ужгород: ТОВ "Папірус-Ф", 2009. – Вип. 7. – С. 504–517.

6. Генеза української та британської народної балади в європейському контексті // Історико-літературний журнал 18'2010. – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2010. – С. 335–343.

7. Поетика патріотичної пісні гірських мешканців (на матеріалі поетичних творів "Czerwony pas, za pasem broń" Юзе-

фа Коженювського, "Верховинець" Миколи Устияновича та "My Heart's in the Highlands" Роберта Бернса) // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. – 2011. – Вип. 26. – С. 56–60.

8. Українські та британські народні балади про смерть воїна на полі бою: поетика та літературна рецепція // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – Вип. 27 – С. 116–120.

9. Від балади народної до балади літературної: дифузія жанрів // Світова література на перехресті культур і цивілізацій. Збірник наукових праць. – Сімферополь: Кримський Архів, 2012. – Вип. 4. – С. 133–138.

10. Типологія художнього зображення ламентативної фольклорних баладах: українсько-британський контекст // Вісник Прикарпатського національного університету. Філологія. – 2013. – Вип. 38–39. – С. 337–345.

Магас Г. Б. Народнопісенні жанри Стрийщини: традиції та інновації. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.07 – фольклористика. – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України, Київ, 2013.

Дисертація є першим в українській фольклористиці комплексним дослідженням пісень Стрийського району. Основну увагу зосереджено на співвідношенні традиційного та новітнього: як на рівні побутування, так і в площині поетики творів. Народнопісенні жанри Стрийщини у роботі розглянуто як складову частину загальноукраїнської фольклорної традиції, яка позначена регіональною специфікою. У праці з'ясовано питання трансформації місцевої пісенної парадигми впродовж більше ста років.

П у б л и к а ц і ї:

1. Календарно-обрядовий фольклор у записах І. Колесси з Ходович: історія і сучасний стан // Література. Фольклор. Проблеми поетики: збірник наукових праць. – К.: Київський національний університет ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 32. – С. 285–292.

2. До історії фольклористичного дослідження Стрийщини // Народознавчі зоши-

ти. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2009. – С. 159–166.

3. Стрийщина у фольклористичній діяльності Івана Франка // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – 2010. – Вип. 51. – С. 139–146.

4. Традиційні мотиви у колядках та щедрівках Стрийщини: загальноукраїнський контекст // Народознавчі зошити. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2011. – С. 465–475.

5. Спільні мотиви та образи у голосіннях та похоронних піснях Стрийщини // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: філологія. – Ужгород, 2011. – Вип. 26. – С. 94–99.

Кропотова Н. В. Особливості поетики народних казок кримських караїмів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.07 – фольклористика. – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – Київ, 2012.

Дисертацію присвячено вивченню поетичної своєрідності караїмської народної казки. Дослідження ґрунтується на опублікованих у фольклорних виданнях, а також на зібраних під час польових експедицій і транслітерованих із рукописних збірників междума особисто автором дисертації текстах казок кримських караїмів. Висвітлено інтерпретативні традиції, притаманні дослідженню казкового епосу в українській та зарубіжній фольклористиці, окреслено перспективи дослідження в галузі караїмської фольклористики. Вивчено модифікації композиційного обрамлення казок чарівних, побутових, сатиричних і про тварин. Розглянуто парадигми символів, образів, мотивів, сюжетів, поетикальних засобів казок усіх піджанрів і визначено їх домінанти. Висвітлено проблему трансформації казкових мотивів у дестанах. Шляхом компаративного аналізу кримсько-караїмських казок із казками кримських татар, карачаєво-балкарців, турків, узбеків та інших народів визначено паралелі сюжетів, образів і поетикального ресурсу, що дозволило ідентифікувати типи для тюркської фольклорної традиції та національно-самобутні особливості поетики казкової прози караїмів.

Публікації:

1. Проблемы изучения фольклорных произведений крымских караимов // Мова і культура. Науковий журнал. - К.: Издательский Дом Дмитрия Бурого. - 2008. - Т. 8. - № 10. - С. 192-200.
2. О коллекциях рукописных материалов крымских караимов в Российской национальной библиотеке (г. Санкт-Петербург) и Санкт-Петербургском филиале Института востоковедения Российской академии наук. Перспективы исследования // Мова і культура. Науковий журнал. - К.: Видавничий Дім Дмитра Бурого, 2009. - Т. VII (119), № 11. - С. 102-108.
3. Содержание и жанровый состав медуна крымских караимов // Культура народов Причерноморья. - 2009. - № 173. - С. 147-151.
4. Зачини у народних казках кримських караїмів – караїв // Сходознавство. - 2010. - № 48. - С. 14-24.
5. Место караимской литературы в полиэтничном культурном своеобразии // Культура народов Причерноморья. - 2011. - № 211. - С. 53-58.
6. Культурное пространство народных сказок крымских караимов // Культура народов Причерноморья. - 2012. - № 238. - 163-167.

Корнійчук Т. В. Язичницький та християнський дискурси у творчості І. Котляревського. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.01 – українська література. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – Тернопіль, 2013.

У дисертації з'ясовано світоглядно-релігійні особливості українського народу за матеріалами творчості І. Котляревського в історико-літературному контексті кінця XVIII – початку XIX ст.; вказано на особливості співіснування у доробку письменника двох релігійних формацій – язичництва (греко-римської міфології та східнослов'янського первісного міфу) і християнства; визначено джерела, що сприяли утвердженню самоідентичності українського етносу, його духовного світу.

Публікації:

1. Похоронний ритуал в “Енеїді” І. Котляревського, його специфіка та форми проведення // Питання літературознавства: науковий збірник. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. - Вип. 82. - С. 241-246.
2. Поминальний ритуал в “Енеїді” І. Котляревського як симбіоз язичницьких та християнських обрядодійств // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична та філологічна. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. - Вип. VII. - С. 105-109.
3. Система мариністичних персонажів в “Енеїді” І. Котляревського // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст. - Бердянськ: БДПУ, 2011. - Вип. XXIV. - Ч. 3. - С. 294-300.
4. Проблеми релігійної ідентичності в “Енеїді” І. Котляревського // Наукові записки. Серія “Культурологія”. - Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2011. - Вип. 7. - С. 272-278.
5. Язичницько-християнські аспекти моделювання потойбіччя в “Енеїді” І. Котляревського // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. - Ужгород: Видавництво УжНУ “Говерла”, 2011. - Вип. 26. - С. 66-70.
6. Язичницько-християнські аспекти моделювання образу чорта в п'єсі І. Котляревського “Москаль-чарівник” (в контексті маловідомих драм першої половини XIX ст.) // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична та філологічна. - Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. - Вип. VIII. - С. 75-80.
7. Проблеми релігійного самовизначення українського народу в “Енеїді” І. Котляревського // Наукові праці: Науково-методичний журнал. - Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. - Т. 166. - Вип. 154: Філологія. Літературознавство. - С. 59-61.
8. Проблеми релігійної ідентичності в “Наталці Полтавці” І. Котляревського // Наукові записки. Серія “Культурологія”. - Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. - Вип. 9. - С. 118-125.

9. Демонологічні вірування у повсякденному житті українського народу (за сюжетом "Енеїди" І. Котляревського) // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст. – Бердянськ: БДПУ, 2012. – Вип. XXVI. – Ч. 4. – С. 306–314.

10. Рецепція православно-християнських догм в п'єсі "Наталка Полтавка" І. Котляревського // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична та філологічна. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2012. – Вип. IX. – С. 46–54.

11. "Пісня на новий 1805 год..." І. Котляревського у світлі гуманістичних тенденцій // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. – Вип. 31. – С. 249–252.

Ситенька О. В. Міфологічна інтертекстуальність в англomовній постмодерністській прозі: лінгвокультурологічний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови. – К.: Київський національний лінгвістичний університет, 2012.

Дисертацію присвячено дослідженню лінгвокультурологічного аспекту міфологічної інтертекстуальності англomовних постмодерністських прозових творів. Міфологічну інтертекстуальність розглянуто як результат словесного і смислового вплетення міфу в художній текст. Розкрито лінгвокультурні особливості актуалізації міфологем у постмодерністських текстах. Встановлено внутрішні та зовнішні трансформації міфологем у новому культурно-текстовому оточенні, що спричиняють зміни міфологічного матеріалу як інструменту постмодерністського смислотворення. Наявність псевдо- та неоміфологем як виявів авторської міфотворчості засвідчує лінгвокультурологічний і лінгвокогнітивний потенціали міфологічної інтертекстуальності. Окреслення трансформацій текстових світів міфу і їх взаємодії з квазіреальним художнім світом постмодерністської прози висвітлює

особливості взаємовпливу міфологічної та постмодерністської картин світу, елементи яких уподібнюються, поєднуються, ототожуються або протиставляються в контексті англomовної постмодерністської прози.

П у б л і к а ц і і:

1. Міф у контексті інтертекстуальності постмодерністської художньої прози // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО. Сер.: Філологія. Педагогіка. Психологія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. – Вип. 15. – С. 33–37.

2. Міфологічна інтертекстуальність у сучасних англomовних постмодерністських творах // Культура народів Причорномор'я: науковий журнал. – 2008. – Т. 2. – № 142. – С. 333–335.

3. Інтертекстуальний потенціал міфологем у художньому тексті // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 15. – С. 440–447.

4. Інтертекстуальні трансформації міфологем в англomовній постмодерністській прозі // Науковий вісник Волинського національного ун-ту імені Лесі Українки. Сер. Мовознавство. – 2009. – Вип. 5 – С. 152–157.

5. Поєднання і трансформації можливих світів у міфологічному інтертексті англomовної постмодерністської прози // Культура народів Причорномор'я: науковий журнал. – 2009. – Т. 2. – № 168. – С. 242–245.

6. Псевдоміфологічність англomовної постмодерністської прози // Актуальні проблеми металінгвістики: зб. статей за матеріалами VI Міжнародної наукової конференції. – Черкаси: Ант, 2009. – С. 203–205.

7. Особливості актуалізації міфологічного інтертексту в англomовній постмодерністській прозі // Матеріали наук.-практ. конф. "Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій" (КНЛУ, 2-4 квітня 2008 р.). – К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. – С. 67–170.

8. Псевдоміфологеми в інтертексті англomовної постмодерністської прози // Матеріали загальноуніверсит. конф. КНЛУ "Мова, освіта, культура в контексті Болонських реалій 2" (1-3 квітня 2009 р.). – К.: Вид. центр КНЛУ, 2009. – С. 153–158.

9. Міф і сучасність в англomовній постмодерністській прозі: лінгвокультурологічний аспект // Слово й текст у просторі культури: тези доповідей Міжнар. наук. конф., присвяченої 80-річчю з дня наро-

дження проф. О. М. Мороховського (КНЛУ, 26-27 листопада 2010 р.). - К.: Ленвіт, 2010. - С. 217-219.

Гаук А. І. Сакральний простір у релігійно-міфологічних уявленнях ранніх слов'ян на території України (VI-X ст.). - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.05 - етнологія. - Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. - К., 2012.

У дисертації розглянуто уявлення про сакральний простір ранньослов'янського населення на території України за доби раннього середньовіччя. Уперше здійснено спробу показати дохристиянські уявлення про сакральний простір як цілісну систему, що охоплювала різні аспекти матеріальної та духовної культури. Основну увагу приділено культовим пам'яткам та їх місцю в системі релігійно-ідеологічних уявлень ранніх слов'ян. Проаналізовано пам'ятки матеріальної культури, пов'язані з дохристиянськими культурами, а також відображення уявлень про сакральний простір у топонімах. На основі фольклорно-етнографічних матеріалів здійснено реконструкцію дохристиянських уявлень про сакральний простір. Зокрема, проаналізовано топонімічні легенди, які стосуються місць розташування давніх культових об'єктів. Розглянуто елементи язичницького сакрального простору у висвітленні усної народної творчості. Охарактеризовано рецепцію дохристиянських уявлень про сакральний простір у світогляді сучасних неоязичників України.

Публікації:

1. Святинища сучасних неоязичників України // Етнічна історія народів Європи. - 2008. - № 27. - С. 157-161.

2. Сліди уявлень язичницьких слов'ян про сакральний простір в українській топоніміці // Гілея. Науковий вісник: Збірник наукових праць. - 2010. - № 38. - С. 124-130.

3. Народна демонологія як джерело дослідження сакрального простору слов'ян // Гілея. Науковий вісник: Збірник наукових праць. - 2010. - № 30. - С. 142-147.

4. Етнологічна типологія сакрального простору ранніх слов'ян (за матеріалами

культових об'єктів Східної Європи VII-X ст.) // Етнічна історія народів Європи. - 2011. - № 35. - С. 90-97.

Марковський Б. В. Міфологічні символи та трансформація їх сприйняття у християнській культовій традиції. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.11 - релігієзнавство. - Житомирський державний університет імені Івана Франка. - Житомир, 2013.

Дисертація є філософсько-релігієзнавчим дослідженням особливостей трансформації міфологічних символів у християнському культі. Аналіз особливостей сприйняття часу та простору у християнській культовій традиції виявив характерну для міфологічної свідомості неоднорідність та ієрархічність їх бачення. Поряд із цим встановлено, що у процесі трансформації символіки часу і простору відбувся перехід від циклічної моделі часу до лінійної та послабилася залежність святості дії від святості місця. На прикладах феноменологічних описів сприйняття сакральних виявів у природі обґрунтовано, що конкретно-чуттєва образність сприйняття міфологічної символіки є характерною як для архаїчної релігійної свідомості, так і для свідомості християнської. Але, на відміну від пантеїзму архаїчних вірувань, у християнстві немає неподільної єдності людини й природи. Досліджено міфологічну основу символіки жертвоприношення у християнській літургії та визначено в ній принципово нове явище - подолання сприйняття ритуалу жертви як фатальної даності.

Публікації:

1. Міф та генеза толерантності // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. - Вип. 40. - С. 41-44.

2. Феноменологія образу Матері Божої Бердичівської // Українська полоністика. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. - Вип. 5. - С. 52-61.

3. Міфологічні основи сприйняття часу в християнській традиції // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць. - К., 2008. - Вип. 72. - С. 178-179.

4. Міфологічні основи сприйняття простору в християнській традиції // Мульти-

версум. Філософський альманах: Зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 92. – С. 198–210.

5. Християнська традиція та міфологічна символіка провини й жертви // Історія. Філософія. Релігієзнавство. – 2010. – № 1–2. – С. 97–99.

6. Міфо-релігійний символ та проблема самоідентифікації особистості // Наукові записки. Серія “Філософія”. – Острог: Видво Національного університету “Острозька академія”. – 2010. – Вип. 6. – С. 205–212.

Каша К. А. Тюркська міфологічна лексика як фрагмент мовної картини світу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.13 – мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії. – Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України. – Київ, 2012.

Дисертацію присвячено вивченню особливостей відображення елементів національної матеріальної та духовної культури тюрків, а саме вивченню міфологічних номінацій. Міфологічна лексика, віддзеркалюючи фрагменти міфологічної свідомості, становить одну з лексичних мікросистем мови. Її специфіка виявляється передусім через аналіз семантики міфонімів, установлення способів їх називання, дослідження міфолексем у функціональному аспекті. Уперше в тюркській лексикології проаналізовано великий матеріал міфологічної лексики турецької мови, визначено особливості різноманітної лексико-семантичної системи (метафоризація, фразеологія), проаналізовано семантичну й етимологічну еволюцію низки термінів. Багато слів міфологічного змісту розглянуто в тісному зв'язку з етнографією, історією, культурою, що допомагає розкрити їхню сутність. Шляхом компаративного аналізу досліджено природу відносин теорії міфу й лінгвістичних концепцій. Проаналізовано проблеми когнітивної семантики (проблеми концепту, образу, значення й змісту) у контексті філософії міфології. Вивчення давньої міфологічної лексики тюркських мов сприяє виявленню словотворчих моделей, установленню закономірностей лексико-семантичного розвитку цієї групи термінів.

Публікації:

1. Тюркська міфологічна лексика як фрагмент мовної картини світу. Монографія. – Київ-Умань: Софія, 2010. – 80 с.

2. Турецька міфонімія як сукупність міфологічних систем тюркських народів // Сходознавство. – К.: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, 2010. – Вип. 51. – С. 57–65.

3. Мовна міфологізація як спосіб інтерпретації знання про світ // Українське мовознавство: Міжвідомчий науковий збірник. – К.: ТОВ “Цифри Прінт”, 2010. – Вип. 40/1. – С. 186–188.

4. Використання питомої лексики античної міфології при описі культурних реалій // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2010. – Вип. 32. – С. 243–248.

5. Концепти міфологічного мислення як складові національної картини світу // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: Видавничий дім Дмитра Бурого, 2011. – Вип. 36. – С. 419–423.

6. Лінгвокультурологічний аспект семантики номінативних одиниць // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2009. – Вип. 101. – С. 97–102.

7. Міфологічна лексика турецької мови: проблеми дослідження загальних і власних назв у контексті мовної картини світу // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2009. – Вип. 110. – С. 21–34.

8. Астрономічно-міфологічні уявлення тюркомовних народів // Зодіак: етноастрономія, астрономія, археоастрономія: вибрані праці. – Київ-Умань: Софія, 2009. – Т. 1. – С. 17–23.

9. Проблеми перекладу лексики з галузі античної міфології при описі культурних реалій (у контексті проблеми стародавнього міфологічного світогляду) // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2009. – Вип. 114. – С. 53–60.

10. Семантична класифікація фразеологічних одиниць із компонентом міфонімом як мовних корелятивів духовної культури турецького народу // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 118. – С. 22–25.

11. Божества головних стихій природи у фразеології казахської мови // Мова та істо-

рія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 119. – С. 4-9.

12. Міфологічна лексика і механізм впливу на свідомість людини // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 122. – С. 4-12.

13. До питання про сутність міфології та її специфіку у стародавніх тюрків у мовному віддзеркаленні // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 123. – С. 4-10.

14. Словник турецьких фразеологізмів із компонентом-міфонімом // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 127. – С. 26-33.

15. Словник тюркських міфологічних апелятивів із фразеологічними прикладами // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 128. – С. 55-60.

16. Міфологема як форма ставлення тюркських народів до світу культури // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 129. – С. 26-33.

17. Міфологія тюркомовних народів в інтернет-ресурсах: матеріали до бібліографії // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 131. – С. 20-24.

18. Астрономічні образи міфології тюркських народів і космоніми тюркських мов у євразійському контексті: матеріали до бібліографії // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 132. – С. 53-63.

19. Місце міфоніми в онімній системі мови (Роздуми з приводу книги: Жовта Н. М. Київська Русь у власних назвах. – К., Умань, 2010) // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 133. – С. 63-70.

20. Тюркська міфологія в загальносвітовому контексті: За матеріалами порівняльного дослідження Ю. Є. Березкіна // Мова та історія. Періодичний збірник наукових

праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 137. – С. 59-68.

21. Тенгри – небесний покровитель тюркських ханів: Образ тюрксько-хіверховного правителя в контексті міфологічної та сакрально-правової ідеології // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 138. – С. 72-84.

22. Тюркська міфологія і фольклор в етнологічному та етнографічному контексті, вибрані матеріали до бібліографії // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 139. – С. 49-62.

23. Міфологічна світоглядна символіка тюркського шаманізму в архаїчній лексиці тюркських мов і на зображення шаманських бубнів // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 153. – С. 15-25.

24. Історико-культурний та етнокультурний контекст дослідження лексики тюркських мов (матеріали до бібліографії) // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2010. – Вип. 156. – С. 7-12.

25. Елементи прототюркської міфології у фольклорі окремих тюркомовних народів // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2011. – Вип. 157. – С. 29-35.

26. Основні відмінності давньотюркської міфології від давньогрецької та давньоримської // Мова та історія: Періодичний збірник наукових праць. – Київ-Умань: Софія, 2011. – Вип. 159. – С. 62-70.

27. Тюркська міфологічна картина світу у дзеркалі фразеології // XV сходознавчі читання А. Кримського: тези доповідей міжнародної наукової конференції. – К.: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, 2011. – С. 133-136.

Підготував Ігор Гунчик